

तपाईंका बालबालिकाहरू र किशोर- किशोरीहरूसँग अङ्ग्रेजी सिक्ने: नयाँ खेलद्वारा वाक्यांश निर्माण (paraphrasing) अभ्यास

सुरुमा “Paraphrasing” जस्तो खेलको निर्माण गरेर खेल्नु मौखिक भाषाका कठिनाइहरूलाई जित्न यो उपयोगी संचार रणनीतिको अभ्यास गर्ने रमाइलो तरिका हुन सक्छ।

लेखक: [केट विल](#) (Kate Will), फिडालिटी कोडिनेटर, आयोवा रिडिङ रिसर्च सेन्टर
पोष्ट गरिएको मिति: फेब्रुवरी 22, 2022

सम्पादकको नोट: एकसाथ मिलेर सिक्दा यसले तपाईंका बालबालिका र किशोर-किशोरीहरूको साथै तपाईंको आफ्नै अङ्ग्रेजी भाषाको ज्ञान सुधार गर्न सक्छ। यो पोष्ट अङ्ग्रेजी भाषा सिक्ने रेख-देख गर्ने व्यक्तिहरूलाई (caregivers) आफ्नो दैनिक जीवनमा परिवारको लागि अङ्ग्रेजी सिक्ने अवसर पत्ता लगाउन सहायता गर्नको लागि निर्माण गरिएको [निरन्तर श्रृंखलाको](#) भाग हो।

बोलेर आफ्नो कुरा बताउनको लागि उचित शब्दहरू भेट्न अङ्ग्रेजी सिक्नेहरू र मातृभाषा बोल्ने व्यक्तिहरूलाई प्रायजसो समस्या पर्ने गर्छ। यस्ता अवस्थामा, भन्न खोजिएको कुरा र बोल्ने व्यक्तिको भाषिक ज्ञान वा प्रस्तुतिको बीचमा अन्तराल हुने गर्छ। यस्तो अवस्थामा, संचार रणनीति (communication strategy) भनेको तिनीहरूको उपलब्ध भाषिक स्रोतहरूको प्रयोग गरी यो अन्तराललाई हटाउने वक्ताको प्रयास हो (Maleki, 2007)। कतिपय आम संचार रणनीतिहरूमा [वाक्यांश निर्माण](#), [अनुवाद](#), [कोड स्विचिङ](#), माइनिङ, र सहयोग मारने कार्य

समावेश हुन्छन्। सबैले संचार रणनीतिहरूको प्रयोग गरे पनि, अङ्ग्रेजी सिक्नेहरूका लागि यी रणनीतिहरू विशेष गरी महत्त्वपूर्ण हुन्छन् (Dörnyei, 1995; Maleki, 2007)। कुराकानीमा बाधा आउनु भाषा सिकाइ प्रक्रियाको अपरिहार्य भाग नै हो (जस्तै, गलत शब्द प्रयोग, चाहेको कुरा भन्नको लागि चाहिने शब्द नपाउनु)। यस्ता क्षणहरूमा, अङ्ग्रेजी भाषा सिक्नेहरू आफूले भन्न चाहेको कुरा बताउने तरिका पत्ता लगाउनको लागि चाहिने संचार रणनीतिहरूद्वारा सुसज्जित हुनु महत्त्वपूर्ण हुन्छ।

वाक्यांश निर्माण (paraphrasing) अङ्ग्रेजी भाषा सिक्नेहरूले आफ्नो भाषिक ज्ञान वा प्रस्तुतिमा रहेका अन्तरालहरूलाई हटाउन प्रयोग गर्न सक्ने एउटा उपयोगी संचार रणनीति हो। यस प्रसंगमा, बोल्ने व्यक्तिले आफूले नजानेको शब्दको सट्टामा आफूले जानेको शब्दहरू प्रयोग गरी व्याख्या गर्छ वा त्यस शब्दको सट्टा प्रयोग गर्दा वाक्यांश निर्माणको कार्य हुन्छ। एक प्रकारको वाक्यांश निर्माण (paraphrasing) निकटीकरण (approximation) हो—जहाँ बोल्ने व्यक्तिले इच्छा गरेको शब्दकै निकट अर्थ दिने अर्को शब्द प्रयोग गर्छ। “mug” भन्ने शब्दको सट्टा “glass” भन्ने शब्दको प्रयोग गर्नु निकटीकरण (approximation) को उदाहरण हुन्छ। निकट शब्दले भन्न खोजिएको शब्दले जस्तै अर्थ नदिए पनि, सुन्ने व्यक्तिले प्रसंग प्रयोग गरी भन्न खोजिएको समग्र कुरालाई बुझ्न सक्छ।

शब्द बाहुल्य (circumlocution) वाक्यांश निर्माण (paraphrasing) को अर्को उदाहरण हो, जहाँ बोल्ने व्यक्तिले भन्न चाहेको शब्दको विशेषताहरूको बारेमा व्याख्या गर्न पूर्ण वाक्यांशको प्रयोग गर्छ। उदाहरणको लागि, यदि बोल्ने व्यक्तिले “mug” भन्ने शब्द स्मरण गर्न सक्दैन भने, उसले “it’s like a glass, but it’s used for drinking hot coffee and tea” भनेर भन्न सक्छ। यदि व्याख्या पर्याप्त रूपमा जानकारीपूर्ण र सटीक छ भने, सुन्ने व्यक्तिले बोल्ने व्यक्तिलाई उक्त अज्ञात शब्द बताउन सक्छ।

गेम जस्तो सामान्य प्रसंगमा यस्ता रणनीतिहरूको प्रयोग गर्दा, यसले अङ्ग्रेजी भाषा सिक्नेहरूलाई वास्तविक जीवनमा हुने कुराकानीमा हुने क्षणिक बाधाहरू आइपर्दा अझै तयारी र आत्मविश्वासको अनुभव गर्न सहयोग गर्छ (Dörnyei, 1995)। हामी बालबालिकाहरूलाई वाक्यांश निर्माण (paraphrasing) अभ्यास गर्न सहयोग गर्नको लागि रेख-देख गर्ने व्यक्ति तथा शिक्षकहरूले प्रयोग गर्न सक्ने “Paraphrase” नामक नयाँ गेमलाई हेरौं।

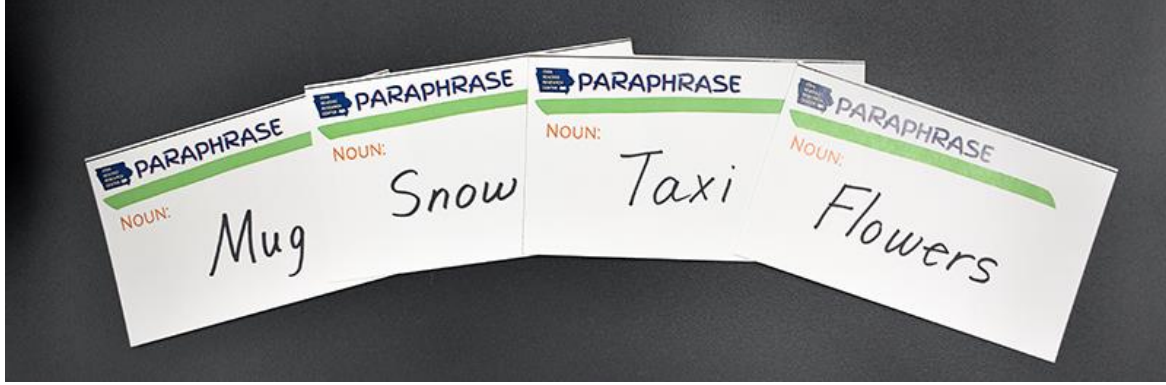
“Paraphrase” कसरी बनाउने

खेलमा अङ्ग्रेजी नाम शब्दहरू भएका कार्डहरूको बिटा प्रयोग गर्छ। नाम शब्द भएको हरेक कार्डमा व्यक्ति, स्थान, वा थोकको नाम हुन्छ (जस्तै, “dentist,” “snow,” “spoon”)। अघिल्लो ब्लग पोष्टमा, मैले “Word Match” नामक गेमको लागि कसरी नाम शब्द लेखिएका कार्डहरूको बिटा निर्माण गर्ने भनेर व्याख्या गरेको थिएँ। Word Match मा प्रयोग गरिने नाम कार्डहरूभन्दा फरक रूपमा, Paraphrase का नाम कार्डहरूमा नाम शब्दको परिभाषा समावेश

हुनु हुँदैन। तैपनि, तपाईंले पहिले नै Word Match कार्डहरू बनाइसक्नुभएको छ भने, परिभाषाहरू हटाएर तपाईंले उही नाम शब्दहरू भएको नयाँ कार्डहरूको बिटो निर्माण गर्न सक्नुहुन्छ।

गेम बनाउनको लागि, तपाईंले च्यात्ने डोब भएको पेपरमा वा तपाईंले चाहनुभएको पेपरमा कार्ड टेम्प्लेट प्रिन्ट गरेर सुरु गर्न सक्नुहुन्छ। वैकल्पिक रूपमा, इन्डेक्स कार्डहरू वा कागजका स-साना टुक्राहरूले पनि काम गर्छन्। तपाईंका बालबालिकाहरूलाई अङ्ग्रेजी नाम शब्दहरू स्मरण गर्न लगाएर हरेक नाम कार्डमा एउटा नाम शब्द लेख्न लगाउनुहोस्। नाम कार्डहरूको उदाहरण चित्र 1 मा देखाइएको छ।

चित्र 1 नाम कार्डको उदाहरण

सहजताको लागि, तपाईंले यी प्रश्नहरू सोध्न सक्नुहुन्छ:

- हामीलाई जान मनपर्ने ठाउँहरू कुन्-कुन् हुन्?
- तपाईंले भविष्यमा जान चाहनुभएका ठाउँहरू कुन्-कुन् हुन्?
- तपाईंले दिनभरि देख्ने कतिपय मानिसहरू को-को हुन्?
- तपाईंले भेट्न चाहनुभएका केही मानिसहरू को-को हुन्?
- पुस्तक वा चलचित्रका तपाईंको मनपर्ने चरित्रहरू को-को हुन्?
- तपाईंलाई मन पर्ने खानेकुरा, खेलकुद, पुस्तक, चलचित्र, वा टिभि सोहरू के-के हुन्?

“Paraphrase” कसरी खेल्ने

Paraphrase दुई तरिकाले खेल्न सकिन्छ: एउटा तरिकामा सहभागीहरूले शब्द-बाहुल्य (circumlocution) शैलीहरूको प्रयोग गरी नामहरूलाई सविस्तार गर्नु पर्ने हुन्छ, र अर्को तरिकामा निकटीकरण (approximation) शैलीको प्रयोग गरिन्छ ताकि अरू सहभागीहरूले चाहेका शब्दहरू अनुमान गर्न सकून्।

शब्द-बाहुल्य (circumlocution) संस्करण (तीन जना वा त्यसभन्दा बढी सहभागीहरू)

शब्द-बाहुल्य (circumlocution) संस्करणमा, सहभागीहरूले वाक्यांशहरूको प्रयोग गरी नाम शब्दको व्याख्या गर्ने प्रयास गर्छन्, ताकि अरूले त्यस शब्द अनुमान गर्न सकून्। गेम खेलको लागि, सहभागीहरूले नाम कार्डहरूलाई घोप्ट्याएर राख्नुपर्छ। पहिलो सहभागीले बिटोको माथिबाट कार्ड निकाल्छ र मनमनै पढ्छ, र कार्डमा लेखिएको कुरा अरूलाई देखाउँदैन। सहभागीले कार्डमा लेखिएको नाम शब्द प्रयोग नगरी त्यसलाई व्याख्या गर्न थाल्छ। उदाहरणको लागि, यदि लेखिएको शब्द “snow” हो भने, सहभागीले “यो हिउँदमा आकाशबाट झर्छ” भनेर भन्न सक्छ। अरू सहभागीहरूले आफूले अनुमान गरेका शब्दहरू बताउन थाल्छन्। सफलतापूर्वक नाम शब्दको व्याख्या गर्ने व्यक्ति लगायत नाम शब्द अनुमान गर्ने पहिलो व्यक्तिले अड्क प्राप्त गर्छ। सबै कार्डहरू नसकिएसम्म सहभागीहरूले नाम शब्दहरू पालै-पालो व्याख्या गर्ने र अनुमान गर्ने गरिरहन्छन्। सबैभन्दा धेरै अड्क ल्याउने सहभागीले गेम जित्छ।

हेरेक खेलाडीको सीप स्तर अनुसार तपाईंले नियमहरू हेरफेर गर्न सक्नुहुन्छ। उदाहरणको लागि, तपाईंले भर्खर सिक्न सुरु गरेकाहरूलाई एक पटकमा तीन वटा कार्डहरू तानेर तिनीहरूले व्याख्या गर्न चाहेको कार्ड छनौट गर्न लगाउन सक्नुहुन्छ। यसो गरेमा सहभागीहरू समस्यामा पर्दैनन् र तिनीहरूलाई थाहा नभएका शब्दहरूद्वारा निरूत्साहित हुँदैनन्। अलिक जान्ने सहभागीहरूका हकमा, तपाईंले तिनीहरूलाई कार्डमा भएको शब्द व्याख्या गर्नको लगाउँदा समय सीमा दिन टाइमरको प्रयोग गर्न सक्नुहुन्छ। यसो गरेमा यसले सहभागीहरूलाई हेरेक शब्द जतिसक्दो प्रभावकारी रूपमा व्याख्या गर्न प्रोत्साहन दिनेछ।

निकटीकरण (approximation) संस्करण (चार जना वा त्यसभन्दा बढी सहभागीहरू)

खेलको निकटीकरण (approximation) संस्करणमा, सहभागीहरूले आफ्ना समूहका साथीहरूलाई कार्डमा भएको नाम शब्द अनुमान गर्न लगाउन एक-शब्दे इसारा प्रदान गर्छन्। गेम खेलको लागि, सहभागीहरूलाई दुई वटा समूहमा विभाजन गर्नुहोस्। नाम कार्डहरूलाई दुई वटा समूहका बीचमा घोप्टो पारेर राख्नुपर्छ। हेरेक समूहले पहिलो राउन्डको लागि अगुवा हुन एक जना सहभागीलाई छनौट गर्छ। कुन समूहले सुरु गर्ने र समूह 1 को रूपमा खेल्ने, निर्णय गर्नुहोस्। समूह 1 को अगुवाले बिटोको माथिबाट कार्ड निकाल्छ र मनमनै पढ्छ, र कार्डमा लेखिएको कुरा अरूलाई देखाउँदैन। समूह 1 को अगुवाले समूहका अरू सहभागीहरूलाई एक-शब्दे इसारा प्रदान गर्नेछ। त्यो इसारा कार्डमा भएको नाम शब्दसँग सम्बन्धित हुन्छ। उदाहरणको लागि, यदि कार्डमा लेखिएको नाम शब्द “taxi” भने त्यसका सम्भावित सङ्केतहरू “cab” अथवा “car” हुन सक्छन्, किनभने यी शब्दहरूको पनि “taxi” को

जस्तै निकट नाम छन्। त्यस सङ्केतको आधारमा, अरू समूह सदस्यहरूले कार्डको नाम शब्द अनुमान गर्ने प्रयास गर्छन्। समूह 1 लाई एक पटक मात्रै अनुमान गर्न दिइन्छ। यदि तिनीहरूको अनुमान सही भयो भने, तिनीहरूको समूहले अङ्क प्राप्त गर्नेछ। यदि तिनीहरूको अनुमान गलत भयो भने, समूह 2 ले उक्त अङ्क हात पार्ने मौका प्राप्त गर्छ। समूह 1 को अगुवाले समूह 2 को अगुवालाई नाम कार्ड प्रदान गर्नेछ। समूह 2 को अगुवाले आफ्नो समूहका अरू सहभागीहरूलाई अर्को एक-शब्दे इसारा प्रदान गर्नेछ। समूह 2 का अरू सहभागीहरूले नाम शब्द अनुमान गर्ने प्रयास गर्नेछ। यदि तिनीहरूको अनुमान सही भयो भने, तिनीहरूको समूहले अङ्क प्राप्त गर्नेछ। यदि तिनीहरूको अनुमान गलत भयो भने, समूह 1 ले अर्को पालो पाउनेछ। एउटा समूहले नाम पद अनुमान गरेर अङ्क प्राप्त नगरूञ्जेलसम्म दुवै समूहले पालो गर्नेछन्। हरेक समूहले नयाँ अगुवा छनौट गर्नेछ, र समूह 2 ले दोस्रो राउन्ड सुरु गर्नेछ।

सबै “Paraphrase” का सहभागीहरूलाई समावेश गर्न गरिने हरेफेर

पहिलो भाषाको प्रयोग

Paraphrase सहभागीहरूको दोस्रो भाषामा खेल्नुभन्दा पहिले, तिनीहरूको पहिलो भाषा वा मातृभाषा प्रयोग गरेर सुरु गर्नु उपयोगी हुन सक्छ। केही राउन्ड मातृभाषामा नै खेल्न दिइएमा यसले सहभागीहरूलाई नियमहरू बुझ्न र गेममा सहज हुन सहयोग गर्नेछ। सहभागीहरूले पहिले नै आफ्नो मुख्य भाषामा अचेत रूपमा नै संचार रणनीति प्रयोग गर्ने गरेको हुन सक्छ। यी रणनीतिहरूमध्ये धेरैलाई दोस्रो भाषामा स्थानान्तर गर्न सकिने हुनाले, अङ्ग्रेजी भाषा सिक्नेहरूलाई तिनीहरूको निम्ति पहिले नै परिचित रहेका रणनीतिहरूको बारेमा सचेत गराउनु महत्त्वपूर्ण हुन्छ।

आफ्नो मातृभाषामा Paraphrase को शब्द-बाहुल्य (circumlocution) संस्करण खेल्ने क्रममा, सहभागीहरूलाई अरू सहभागीले सङ्केत दिने क्रममा प्रयोग गर्ने शब्दहरू र वाक्य संरचनाहरूलाई ध्यान दिन लगाउनुहोस्। उदाहरणको लागि:

- “यो ... जस्तै हो,”
- “यो ... मा प्रयोग हुन्छ,”
- “यो एक प्रकारको ... हो”

तपाईंले तिनीहरूको पहिलो भाषामा वाक्यांश निर्माण गर्नको लागि उचित रहेका उपयोगी शब्द र वाक्यांशहरूको सूची बनाउन यो जानकारीको प्रयोग गर्न सक्नुहुन्छ। मिलेर, दोस्रो भाषामा उस्तै शब्दहरू र वाक्यांशहरू पत्ता लगाउने प्रयास गर्नुहोस्। अन्तिममा, तपाईंले यी शब्द र वाक्यांशहरूलाई तिनको प्रयोग अनुसार वर्गीकरण गर्ने प्रयास गर्न सक्नुहुन्छ (जस्तै, तुलना गर्ने, भिन्नता छुट्याउने, व्याख्या गर्ने, परिभाषित गर्ने, उदाहरण दिने, इत्यादि)। सहभागीहरूले दोस्रो भाषामा खेल्न सुरु गरेपछि यो सूचीलाई सहयोगको लागि प्रयोग गर्न सक्छन्।

वाक्यका फ्रेमहरू प्रदान गर्नु

शब्द-बाहुल्य (circumlocution) मा निश्चित आधारभूत शब्दभण्डार र वाक्यका संरचनाहरू बारम्बार प्रयोग हुन्छ। Paraphrase को शब्द-बाहुल्य (circumlocution) संस्करण खेल्दा, सहभागीहरूलाई सहयोगको लागि वाक्य फ्रेमहरू प्रयोग गर्नु उपयोगी हुन्छ। अभ्यास गर्दै जाँदा, सहभागीहरूलाई वाक्य फ्रेमहरूको आवश्यकता पर्नेछैन किनभने तिनीहरूको प्रतिक्रिया झन्-झन् स्वतः हुँदै जान्छन्। मार्गनिर्देशनको रूपमा निम्न लिखित वाक्य फ्रेमहरूको प्रयोग गर्नुहोस्, यद्यपि तपाईंले यसभन्दा पहिले संकलन गरेका उपयोगी शब्दहरू र वाक्यहरूको यो सूचीमा थप सक्नुहुन्छ।

चित्र 2 उदाहरण वाक्य फ्रेमहरू

रणनीति	वाक्य फ्रेम	उदाहरण वाक्य
तुलना गर्नु	यो _____ जस्तै हो। यो _____ जस्तै छ।	नाम शब्द: glove mitten जस्तै हो। mitten जस्तै छ।
भिन्नता छुट्याउनु	यो _____ को विपरीत हो। यो _____ होइन।	शब्द: morning यो night को विपरीत हो। यो night होइन।
व्याख्या गर्नु	यो _____ मा प्रयोग हुन्छ। यसमा _____ हुन्छ।	नाम शब्द: mug यो coffee पिउन प्रयोग गरिन्छ। यसको समाउने handle हुन्छ।
परिभाषित गर्नु	यसलाई _____ पनि भनिन्छ। यो एक प्रकारको _____ हो। यो एक प्रकारको _____ हो।	नाम शब्द: ट्याक्सी यसलाई cab पनि भनिन्छ। यो car को एउटा प्रकार हो। यो एक प्रकारको car हो।
उदाहरणहरू प्रयोग गर्नु	केही _____ उदाहरणहरू यसप्रकार छन् _____।	नाम शब्द: flowers केही उदाहरणहरू roses, tulips, र daisies हुन्।

रणनीतिहरूको मूल्याङ्कन र मनन

गेमले अङ्ग्रेजी भाषा सिक्नेहरूलाई आफै संचार रणनीतिहरूको प्रयोग गरेर अभ्यास गर्ने अवसर मात्रै दिँदैन, तर अरूले ती प्रयोग गरेको सुन्न पनि अवसर दिन्छ। शब्द-बाहुल्य (circumlocution) को प्रयोग गर्ने क्रममा हेरेक सहभागीले अलिक फरक शैलीको प्रयोग गर्ने सम्भावना हुनेछ। कतिपय सहभागीहरूले शब्दकोशको जस्तै

परिभाषा प्रयोग गर्न मन पराउन सक्छन्, जब कि अरू सहभागीहरूले उदाहरणहरू दिन मन पराउन सक्छन्। सहभागीहरूले अरूले प्रयोग गर्ने रणनीतिहरू प्रयोग गरेको सुन्दा, तिनीहरूले ती रणनीतिहरूको प्रभावकारीतालाई मूल्याङ्कन गर्न सक्छन्। उदाहरणको लागि, सहभागीहरूले परिभाषाको सट्टा उदाहरण सुन्दा अझै छिटो अज्ञात शब्दहरू अनुमान गर्न सक्ने रहेछन् भनेर पत्ता लगाउन सक्छन्। सहभागीहरूलाई कुनै पनि रणनीति सफल हुन के चाहिन्छ त्यसमा ध्यान दिन लगाउनु उपयोगी हुन सक्छ। पालैपालो गर्ने क्रममा, तपाईंले सहभागीहरूलाई यस्ता प्रश्नहरू सोध्न सक्नुहुन्छ:

- त्यो शब्द अनुमान गर्न सजिलो थियो कि गाह्रो?
- केले गर्दा यो अनुमान गर्न सजिलो भयो?
- केले गर्दा यो अनुमान गर्न कठिन भयो?

तिनीहरूका आफ्नै रणनीति प्रयोगको बारेमा विचार गर्दा यसले सहभागीहरूलाई रणनीतिहरू अझै प्रभावकारी रूपमा प्रयोग गर्न सहयोग गर्न सक्छ।

संचार रणनीति

अभ्यासद्वारा संचार रणनीतिहरूको प्रयोगलाई सुधार गर्दा यसले अङ्ग्रेजी भाषा सिक्नेहरूलाई खिन्न नभई वा हेस नखाई कुराकानीलाई कायम राख्न सहयोग गर्न सक्छ (Maleki, 2007)। यसको साथै, संचार रणनीतिहरू सम्बन्धी तालिमले भाषा सिक्नेहरूको बोली र बोलाइ सहजतालाई सुधार गर्छ भन्ने देखिएको छ (Dörnyei, 1995)। किनभने संचार रणनीतिले बोल्ने व्यक्तिहरूलाई हिचिकचाउन, रोकिन, वा बोल्न छोड्नुको सट्टा कुराकानीमा आउने बाधाहरूलाई सामना गर्ने माध्यमहरू प्रदान गर्छ। जब अङ्ग्रेजी भाषा सिक्नेहरू संचार रणनीतिहरूले सुसज्जित भएका हुन्छन्, तब तिनीहरूले अरूको सहयोगविना नै कुराकानीमा आउने बाधालाई आफै समाधान गर्न सक्छन्। यो बढ्दो स्वतन्त्रताले दोस्रो भाषा प्रयोग गर्ने क्रममा अङ्ग्रेजी भाषा सिक्नेहरूको उत्प्रेरणा र आत्मविश्वासलाई बढाउन सक्छ (Maleki, 2010)।

बोल्दा-बोल्दै सही शब्द खोज्नु जोकोहीको लागि पनि तनावग्रस्त कार्य हुन सक्छ, विशेष गरी अङ्ग्रेजी भाषा सिक्नेहरूको लागि। गेमहरू खेल्दै अभ्यास गरेर वाक्यांश निर्माण (paraphrasing) को सीप सुधार गर्दा त्यसमध्ये केही तनावलाई कम गर्न सक्छ। तपाईंका बालबालिकाहरूसँग शब्द-सिकाइ खेलहरू बनाएर खेल्दा सबैको लागि अनुभव अझै स्मरणदायी र अर्थपूर्ण हुन्छ।

परिवारहरूका लागि पूरक सामग्रीहरू

[Paraphrase](#)

iowareadingresearch.org

@IAReading |

@iowareadingresearchcenter

Student Reading Success Through Research and Collaboration

तपाईंले Paraphrase खेलको लागि नाम कार्डहरू बनाउनको लागि प्रिन्ट गर्न सकिने यी कार्डहरू (काट्ने ठाउँ छोडिएका निश्चित कार्ड सिटहरूसँग मिल्ने) प्रयोग गर्न सक्नुहुन्छ। गेम बनाउने र खेल्ने सम्बन्धी निर्देशनहरू समावेश गरिएका छन्।

सन्दर्भहरू

Dörnyei, Z. (1995). On the teachability of communication strategies. *TESOL Quarterly*, 29, 55–85. <https://doi.org/10.2307/3587805>

Maleki, A. (2010). Techniques to Teach Communication Strategies. *Journal of Language Teaching and Research.*, 1, 640–646. <https://doi.org/10.4304/jltr.1.5.640-646>

Maleki, A. (2007). Teachability of communication strategies: An Iranian experience. *System*, 35, 583–594. <https://doi.org/10.1016/j.system.2007.04.001>

कुञ्जी शब्दहरू

Paraphrasing (वाक्यांश निर्माण) – मौखिक भाषाको प्रसंगमा, बोल्ने व्यक्तिले आफूले नजानेको शब्दको सट्टामा आफूले जानेको शब्दहरू प्रयोग गरी व्याख्या गर्छ वा त्यस शब्दको सट्टा प्रयोग गर्छ।

Translation (अनुवाद) – मौखिक भाषाको प्रसंगमा, अज्ञात शब्दको परिभाषा दिन, व्याख्या गर्न, वा त्यसको सट्टामा अर्को शब्द प्रयोग गर्नको लागि बोल्ने व्यक्तिले फरक भाषाबाट शब्द वा वाक्य लिन्छ।

Code-switching (कोड स्विचिङ) – बोल्ने व्यक्तिले वाक्यहरूको बीचमा भाषा फेरि गर्छ।

Miming (माइमिङ) – बोल्ने व्यक्तिले अज्ञात शब्दलाई प्रस्तुत गर्न हाउभाउ जस्ता गैर-मौखिक रणनीतिको प्रयोग गर्छ।

Approximation (निकटीकरण) – मौखिक भाषाको प्रसंगमा, वाक्यांश निर्माण (paraphrasing) को एउटा प्रकार हो, जसमा बोल्ने व्यक्तिले अज्ञात शब्दको सट्टा लगभग उस्तै अर्थ दिने अर्को शब्दको प्रयोग गर्छ।

Circumlocution (शब्द-बाहुल्य) – मौखिक भाषाको प्रसंगमा, यो एक प्रकारको वाक्यांश निर्माण (paraphrasing) नै हो, जसमा वक्ताले अज्ञात शब्दको विशेषताहरू व्याख्या गर्न सम्पूर्ण वाक्यको प्रयोग गर्छ।